

قۇتۇپ يۇلتۇزى مەھسۇسى

● بەگمەت يۈسۈپ

نادان مۇخاسسلار

شىنجاڭ ياشلار ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

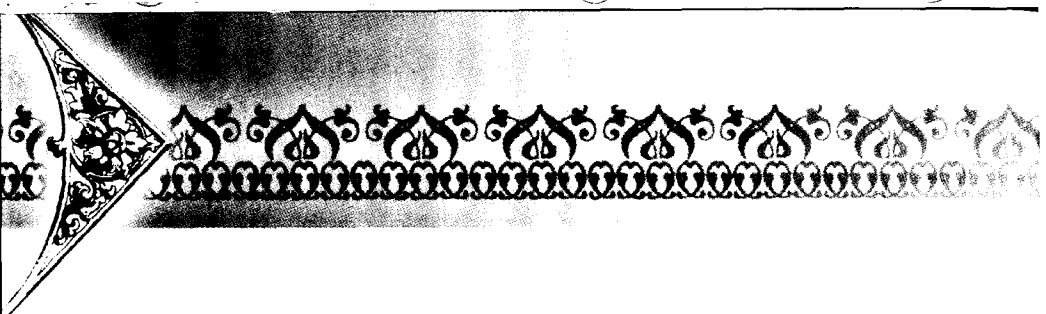
بەگمەت يۈسۈپ

نادان مۇخلىسلار

(نەسرلەر توپلىمى)

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

责任编辑：艾山江·苏来曼
责任校对：克尤木·吐尔逊
封面设计：阿力甫·夏

北极星文学丛书
愚昧的人们(维吾尔文)
(散文集)
拜格买提·玉苏甫 著

新疆青少年出版社出版
(乌鲁木齐市胜利路100号 邮编：830001)

新疆新华书店发行
新疆金版印务有限公司印刷

850×1168毫米 32开本 5.625印张
2005年5月第1版 2005年5月第1次印刷
印数：1—3000

ISBN7-5371-5169-5 定价：8.50元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: ھەسەنجان سۇلايمان
مەسئۇل كوررېكتورى: قەييۇم تۇرسۇن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

«قۇتۇپ يۇلتۇزى» مەجمۇئەسى

نادان مۇخلىسلار

(نەسرلەر توپلىمى)

ئاپتورى: بەگمەت يۈسۈپ

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 100 - قورۇ، پ: 830001)

شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى

شىنجاڭ جىڭبەن باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى

ئۆلچىمى: 1168×850م، 32 كەسلىم، باسما تاۋىقى: 5.625

2005 - يىل 5 - ئاي 1 - نەشرى

2005 - يىل 5 - ئاي 1 - بېسىلىشى

ISBN7 — 5371 — 5169—5

سانى: 1—3000

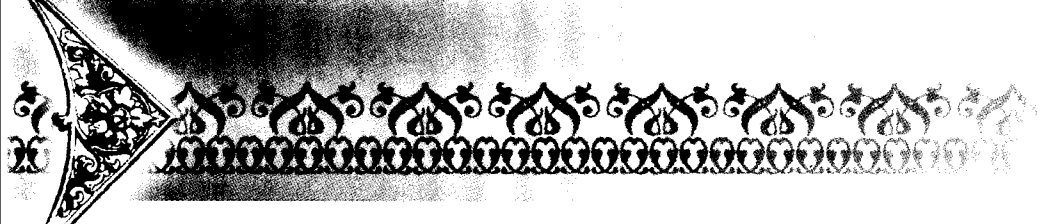
باھاسى: 8.50 يۈەن

بېسىلىشتا، تۈزلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

(لا يفتش) «مفسدات رحمتقاي» ن لغلە يشت رتليشت
 ريلەلە رەھفە» ن لغاليتە يشت ەغ (رميلەت
 غامە ريلەلەتە رقالە (رميلەت لكالە) «مەققە
 ، «لافت رلغە» ئاپتور ەھققىدە
 «رلش رلە، مەققە» ، «مەلەل رلەلە»
 رلەلە، تليەلە پەلە رلەلە، «كالەلە ن لغلە
 پكالەلەش ژورنالست، شائىر، يازغۇچى بەگمەت يۈسۈپ
 1964 - يىلى 12 - ئايدا قۇمۇل شەھىرىگە قاراشلىق قارادۆۋە
 يېزىسىدا تۇغۇلغان. 1987 - يىلى شىنجاڭ
 ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ ئەدەبىيات فاكولتېتىنى پۈتتۈرۈپ
 شىنجاڭ نېفىت ئىنستېتۇتىدا ئەدەبىيات ئوقۇتقۇچىسى
 بولغان. 1989 - يىلى 11 - ئايدىن 1992 - يىلى 10 -
 ئايغىچە قۇمۇل ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە ئىشخانىسىدا
 مىللەتلەر تىل - يېزىق خىزمىتى خادىمى، قەدىمكى ئەسەرلەر
 تەتقىقاتچىسى بولۇپ ئىشلىگەن. 1992 - يىلى 11 - ئايدىن
 1995 - يىلى 8 - ئايغىچە سىياسىي كېڭەش قۇمۇل
 ۋىلايەتلىك خىزمەت كومىتېتىدا تەرجىمان، كاتىپ، قۇمۇل
 تارىخ ماتېرىياللىرى تەتقىقاتچىسى ۋە «تەقدىرداش»
 ژۇرنىلىنىڭ باش مۇھەررىرى بولغان. 1995 - يىلى 9 -
 ئايدىن ھازىرغا قەدەر «قۇمۇل ئەدەبىياتى» ژۇرنىلىنىڭ
 باشلىقى، باش مۇھەررىرى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتەپ
 كەلمەكتە. لى تىلە رلەلە ەھققە رلەلە
 بەگمەت يۈسۈپنىڭ 1994 - يىلى شىنجاڭ خەلق

نەشرىياتى نەشر قىلغان «يىراقتىكى تەبەسسۇم» (شېئىرلار توپلىمى) ۋە ئۇ نەشرگە تەييارلىغان «قۇمۇل مۇقاملىرى ھەققىدە» (ماقالىلار توپلىمى) قاتارلىق كىتابلىرى كەڭ جامائەتچىلىك بىلەن يۈز كۆرۈشكەن. «ئويغاق ئۇلاد»، «ئوتلۇق تىلەكلەر»، «قەشقەردىكى يەر شارى»، «سۆيگۈ تۇغقان خىياللار» ۋە باشلانغۇچ مەكتەپ ئەدەبىيات دەرسلىكى (3 - قىسىم) قاتارلىق كىتابلارغا ئەسەرلىرى تاللاپ كىرگۈزۈلگەن. «قۇمۇل بوستانلىقىدا بەزمە»، «قوغۇن يۇرتىغا مۇھەببەت»، «قۇمۇل قوغۇنىنى تېتىپ كۆرۈڭ»، «نوۋ رۇز بەزمىسى»، «كۆكلەم ناۋاسى»، «قوغۇن يۇرتىدىكى مەرىپەت بۇلىقى»، «بەختلىك بىر ئائىلە خەلق مۇقامچىلىرى» قاتارلىق تېلېۋىزىيە بەدىئىي سەنئەت فىلىمى ۋە مەخسۇس فىلىملىرى تېلېۋىزور ئارقىلىق جامائەتچىلىككە سۈنۈلگەن. «قۇمۇل مۇقاملىرى بىلەن دولان مۇقاملىرىنىڭ ئوخشاشلىقى ۋە پەرقى»، «قۇمۇل سۆيگۈسى» قاتارلىق بىر قىسىم ئىلمىي ۋە بەدىئىي ئەسەرلىرى مەملىكەتلىك، ئاپتونوم رايونلۇق ۋە ۋىلايەتلىك مۇكاپاتلارغا ئېرىشكەن. ئۇ يەنە «قۇمۇل نەزمىلىرى» ناملىق چوڭ ھەجىملىك كىتابنى رەتلەش، نەشرگە تەييارلاش خىزمىتىگە قاتناشقان.

بەگمەت يۈسۈپ ھازىر جۇڭگو مىللەتلەر تەتقىقاتى ئىلمىي جەمئىيىتى، جۇڭگو يېڭى دەۋر ئەدەبىيات تەتقىقات جەمئىيىتى، جۇڭگو ئاز سانلىق مىللەت يازغۇچىلىرى ئىلمىي جەمئىيىتى، شىنجاڭ يازغۇچىلار جەمئىيىتى،

ئاپتونوم رايونلۇق مۇقام ئىلمىي جەمئىيىتى ۋە خەلق ئېغىز
ئەدەبىياتى جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى، قۇمۇل ۋىلايەتلىك
يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى.
قوللىغۇچى بۇ «توپلام» ئۇنىڭ يېقىنقى يىللاردا
يازغان نەسرلەر توپلىمى بولۇپ، ئۆزىگە خاس ئويناق تىل،
ئەركىن تەپەككۇر ئارقىلىق ھاياتقا، تۇرمۇشقا، چىن
مۇھەببەتكە مەدھىيە ئوقۇيدۇ. ياخشىلىق، ئىناقلىق ۋە
جۇشقۇنلۇقنى تەشەببۇس قىلىدۇ. رەزىللىك ۋە ناچار
خاھىشلارنى قامچىلايدۇ. توپلامغا كىرگۈزۈلگەن نەسرلەرنىڭ
يەنە بىر ئالاھىدىلىكى ئەنئەنىۋى دەپدەبىلىك نەسرچىلىك تىل
خاھىشىدىن خالىي بولۇپ، يېنىك، تەبىئىي تىل ۋاسىتىسى
ئارقىلىق چوڭقۇر تەپەككۇر قاينىمىغا بۆسۈپ كىرىپ
ئوقۇغان كىشىدە شېئىرىي ھېسسىيات، ئەقلىي تۇيغۇ پەيدا
قىلىدۇ.

مۇندەرىجە

- 1 سايەمگە سوئال
- 2 سالام گۈزىلىم
- 6 دېكابردىكى بەگمەت
- 15 قاراڭلار، ئۇ مېنىڭ ئوغلۇم
- 21 يەنە تاڭ ئاتتى
- 24 قوشماق سەلتەنەت
- 25 ياشسۇن ياخشىلىق
- 28 قارا يۈز (چاتما)
- 38 نادان مۇخلىسلار
- 40 مەن مۇھەررىردىن قورقمايمەن
- 44 يەۋاتقانلار ۋە قۇسۇۋاتقانلار
- 47 «پىلسىرات بېلىتى»
- 48 چاقىرغۇدىكى ئېلان
- 50 پۇتى يوق دانكو
- 52 تاماكا
- 55 تېلېفون دەپتىرىگە قاراش
- 58 تەرتىپ نەزەرىيىسى
- 59 كۆچمەن
- 60 ۋىجدان ھەققىدە رىۋايەت
- 61 مەستلىك كومېدىيىسى

- 63 تاماقسىز تاۋاق
- 64 يارىم بەرگەن تىلتۇمار
- 66 يازغۇچى
- 71 ھاۋشىغان ئىت ۋە تىلەمچى
- 73 ئاھ، مېنىڭ يالغۇزلۇقۇم
- 75 ھوقۇق ئادالىتى ۋە ئادالەت
- 77 ئەدەبىيات، بالىڭىز قېنى؟
- 80 دۇنيانىڭ توغرىسى ۋە خاتاسى
- 82 ئارخېئولوگنىڭ قەلبىنى ياشارتقان ئىز
- 83 يېرىم بەخت
- 85 سىر
- 86 باغداش ئەركەك سۈيى
- 88 پويىزدا چۈش كۆرۈش
- 95 ئۈرۈمچى كوچىلىرىنى ئايلىنىش
- 105 غەزەپ
- 108 ئىككىنچى قېتىم تۇغۇلۇش
- 110 قار ياغمىدى بۇ يىل قۇمۇلغا
- 113 يىغا
- 115 كوچىدا پەرىشتە، ئاسماندا بۇزۇق
- 119 يامغۇردىن كەلگەن تېلېفون
- 122 بەش شەر ئانىسى
- 124 چاي قۇتسىدىن تۆكۈلگەن شېئىر
- 129 ئەزىمەت بىر كۈن
- 132 مەشۇق
- 133 روھ باھاسىز

134	قان
135	كۈتۈش
137	تاغ پاقلىنى
139	ئاھ سېنىڭ قىز چاغلىرىڭ
143	چېقىمچىنىڭ چاقچىقى
147	كېچىگە رەسىم سىزىش
149	«تەڭداشسىز ئەر كە كىزە دەك»
151	دېھقان
153	ئېۋەن ئىزدەش ئېلانى
156	پۇفاق
158	قايتا يادلىنىش
160	تەنھالىق ۋە چوپانلىق
163	كۆز يېشىغا تويىمىغان زامان
166	كېچىدىكى يىللار

سايمەگە سوئال

— قاچان ۋۇجۇدۇمغا ئامەت نۇرلىرى ياغدى، شۇندىن بۇيان يېنىمدا پەيدا بولسەن. گاه ئالدىمغا ئۆتۈۋالسەن، گاه كەينىمگە، مەندىن ئۆزىراپ كېتىسەن، گاه تولىمۇ قىسقا. بېشىمغا قار - يامغۇر ياغقان چاغلاردا قاراڭغىنىمۇ كۆرگىلى بولمايدۇ. بۇلارنىڭ ۋەجى نېمىكىن؟

— بۇنىڭ جاۋابى ئاددىي، ئىگەم. مەن سېنىڭ ۋۇجۇدۇڭدىن پەيدا بولىمەن. بولۇپمۇ، مۈشكۈلات قاراڭغۇلۇقىدىن ئاسايىشلىق نۇرغا ئېرىشكىنىڭدىلا ئۆزۈمنى ساڭا نامايان قىلىمەن. ئۆزىراپ كېتىشىم قۇياش نۇرى ساڭا قىيا چۈشكەندە، قىسقىراپ كېتىشىم نۇر ساڭا تىك چۈشكەندە، كەينىڭدە قېلىشىم سەن نۇرغا يۈزلەنگىنىڭدە، ئالدىڭغا ئۆتۈۋېلىشىم نۇر كەينىڭدە قالغاندا زاھىر بولىمەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى سەن ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ئاگاھلاندۇرۇش ئەمەسمۇ؟

سالام گۈزىلىم

يېقىملىق مۇزىكىدەك كۈنلەر ئۆتۈپ كەتتى. بىراق، مۇزىكىنىڭ ئەكس ساداسى تۇيغۇدا مەڭگۈلۈك ئەسلىمە بولۇپ قالدى. مەن ئۇنى قەلب تۆرەمگە يېڭى تويى بولغان كېلىنىدەك ئولتۇرغۇزۇپ، تۇنجى تويۇمنىڭ چەكسىز شادلىقىدەك ساقلاشنى نىيەت قىلدىم. ئۇنداقتا ئۇنى قەيەردە ساقلىشىم كېرەك؟

مەن مۇۋاپىق ئورۇن ئىزدەپ پۈتكۈل ۋۇجۇدۇمغا سەپەر قىلدىم. بىلىدىكى، قەلب ھەممىنىڭ مەركىزى ئىكەن. ئەسلىمەمدىكى پېرسوناژنىڭ سىماسى ھېلىدىن - ھېلىغا كۆز ئالدىمغا كېلىۋاتاتتى. ئۇ سەنئەت ساھەسىدە كامالەتكە يەتكەن ئۇسسۇل پەرىشتىسى ئىدى. قاپقارا سۈمبۇل چاچلىرىدا مەيىن شامال ئازادە يايىرايتتى، سېھىرلىك كۆزلىرى، گىلاستەك لەۋلىرى، ئەۋرىشىم بەدىنىدىن تۇيغۇلىرىمنى مەست قىلغۇچى ھىد كېلەتتى. سۆزلىسە لەۋلىرى ئارىسىدىن «مۇھەببەت، مۇھەببەت، سۆيگۈ، سۆيگۈ» دېگەندەك ئوقۇملار تۆكۈلەتتى، كۈلسە كۆزلىرىدىن دۇنيانىڭ ھەممە شادلىقى ئۇرغۇيتتى، ماڭسا بەدىنىدىن «ھەممە گۈزەللىك مانا بۇ يەردە» دەۋاتقاندەك قىلاتتى.

كەينىنشى ۋە تۇرقىدىن ئۇ مېھرىبان ئانا ۋە ئاياللارغا

خاس سالاپەتكە تولغان تەربىيىچى ئىدى. پەرزەنت دېگەننى پەقەت مۇشۇ ئائىلە تۇغسا ۋە تەربىيىلىسە، دېگۈسى كېلىدۇ ئادەمنىڭ. بالىلار ئالدىدىكى ھەربىر سۆزى ۋە ھەرىكىتى تولىمۇ ئەستايىدىل ۋە مەسئۇلىيەتچان. بالىلارنىڭ روھىنى ئويغىتىدىغان تۇرمۇش بىلىملىرى، تەپەككۇرىنى قاناتلاندۇرىدىغان ئەپسانە - فانتازىيىلىرى، تىلىنى چېنىقتۇرىدىغان، ئەقلىنى تاۋلايدىغان سۆز ئويۇنلىرى... ئىشقىلىپ ياراملىق بىر پەرزەنت ئۈچۈن كېرەكلىك بولغان ھەممە نەرسە تېپىلىدۇ. مەن كۆزۈمنى ئېچىپ يىراقلارغا نەزەر سالماقچى بولدۇم، ئالدىمدىكى گۈللۈك ئىچىدىن فونتاننىڭ ئارامبەخش چاچقۇلىرى ئېتىلىپ چىققاقتا، فونتان ئۈنچىلىرى گۈل بەرگىلىرىنى يۇيماقتا. مەن يەنە قەلبىمنى ئويلىدىم، قۇلقىمغا دەريانىڭ سەھەردىكى شاۋقۇنىدەك بىر ئاۋاز ئاڭلانغاندەك بولدى، مەن ئويلانغانسېرى مەيۈسلىنىشكە باشلىدىم.

دىمىغىمغا جىمجىت كېچىدە دەملەنگەن قەھۋەنىڭ ھىددەك بىر ھىد ئۇرۇلغاندەك بولدى. ئەسلىمەگە قايتتىم، تاتلىق تۇيغۇلار ۋۇجۇدۇمنى غىدىقلاشقا باشلىدى. بىز تۇنجى قېتىم ئايرىلغاندا مەڭگۈ كۆرۈشلەيدىغاندەك تۇيغۇدا ياش تۆكۈشكەن ئىدۇق. بىز ئۈچۈن بىنا، دېرىزە سىرتىدىكى دۇنيا — مەيدان، دەل - دەرەخ، گۈللەر، يىراقتىكى تاغلار، تاغ ئۈستىدىكى يۇلتۇزلۇق ئاسمان، ئاسماندىكى جىمجىتلىق... ھەممە، ھەممىسى پەقەت بىز ئۈچۈنلا سۈكۈتكە چۆمگەن ئىدى. بىراق سەنمۇ، مەنمۇ ھېس قىلىشماپتۇق، يۇلتۇزلارنىڭ ئۆزئارا

كۆز قىسىشىپ سۈكۈتكە چۆمگەن ھالدا: «توختاپ تۇرۇڭلار، بىز ئۇلارنى بىر مەزگىل ھىجراندا قويۇپ، يەنە يۈز كۆرۈشتۈرىمىز» دېگەنلىكىنى؛ تاغلارنىڭ ئۆز قەددىدىن ئەندىزە بېرىپ: «مەردانراق بول، ۋىسال پەيتى ئالدىڭدا» دېگەنلىكىنى؛ كېچىنىڭ باغرىنى ئېچىپ تۇرۇپ: «مېنىڭ باغرىم ھەممە مەخپىيەتلىكلىكلارغا ئامانەت، ئۇ ھامان ئۆزۈڭلارغا قايتىدۇ» دېگەنلىكىنى ئەسلا ھېس قىلىشماپتۇق. مانا ئەمدى بىر ئىستاكىن سۈت، ئىككى بۇردا بولكا يەنلا ئالدىمىزدا تۇرمامدۇ. يەنلا قىزغىن سۆھبەت، بەس - مۇنازىرە ئۈستىلگە تۆكۈلمەكتە. ھەقىقەتەنمۇ كېچە بىزگە قەلب مەخپىيەتلىكىمىزنى قايتۇرۇپ بەرگەن ئىدى. ئەينى چاغدا «ياخشى كۆرىمەن» دېيىشەلمىگەن بولساق، ئەمدىلىكتە ياخشى كۆرۈشىدىغانلىقىمىزنى ئىزھار قىلىشتۇق. ئەينى چاغدىكى مۇددىئا - مەقسەتلىرىمىز يېقىملىق ئەتىرەك دىماغلىرىمىزغا قايتا ئۇرۇلدى. ئاناڭنىڭ، داداڭنىڭ، ئانامنىڭ، دادامنىڭ ئارزۇسىمۇ خۇددى ئالدىمىزدىكى قىزىل ئەتىرگۈلدەك ئېچىلىشقا باشلىدى. مەن ئەتىرگۈلنىڭ بەرگىنى ئۈزۈپ لېۋىڭىگە تەگكۈزدۈم. سەن ئۇنى تىلىڭنىڭ ئاستىغا بېسىۋالدىڭ. مەن: «قايتۇرۇپ بەر» دېدىم. سەنمۇ بىرنى ئۈزۈپ بىرمەكچى بولدۇڭ، بىراق، كۈتكۈچى قىز كېلىپ قالدى. سەن نىيىتىڭدىن ياندىڭ. ئۇ چېيىمىزنى يەڭگۈشلەپ قويۇپ، مەنىلىك كۈلۈپ قويدى - دە، چىقىپ كەتتى. سەن «ئەتىرگۈل، نىڭ بەرگىنى يەنە ئۆزىڭ بولمايدىكەن» دېدىڭ. شۇنداق قىلىپ «ئەتىرگۈل» نىڭ بەرگى پەقەت ۋە پەقەت ساغىلا نېسىپ بولۇپ قالدى.

«بويۇتۇ، ئىككىمىزگە بەربىر» دېدىم مەن ھەم خۇشال بولغان ھەم قايغۇرغان كەيپىياتتا. ھەقىقىي مۇھەببەت مانا شۇنداق بولسا كېرەك. سەن مەندىن خەۋەر كۈتسەن، مەن ساڭا خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشنى ئويلايمەن. گەرچە دۇنيادا قايغۇ بىلەن خۇشاللىق بىر گەۋدىلىشىپ كەتكەن بولسىمۇ، «قايغۇ» دېگەن ئۇقۇمغا خۇددى مۇھەببەتكە ئوخشاش نازۇك تۇيغۇ بىلەن تولغان ۋۇجۇددەك بەرداشلىق بېرەلمەيتتى. شۇڭا، مەن ھەر ۋاقىت ساڭا خەۋەر بەرمەكچى بولغىنىمدا «خۇشاللىق سىزگە يار بولسۇن» دەيمەن خۇدادىن تىلىگەچ. بىراق، بىزنىڭ كۈتىدىغىنىمىز، يەتكۈزىدىغىنىمىزنىڭ قانداق خەۋەر ئىكەنلىكىنى ھېچقايسىمىز ئېنىق بىلمەيمىز. بىراق، خەۋەر ھەر ئىككىمىزنىڭ بۇ دۇنيادا مەۋجۇت ئىكەنلىكىمىزنىڭ دېرىكى. شۇنداق، تىنىقىمىز بولسىلا ئۆزىمىزگە تەئەللۇق دۇنيانىڭ ئىشلىرىدىن خەۋەرلىشىپ تۇرىمىز. ئۆزىمىز بىلىدىغان دۇنيا قارماققا ئايرىلىپ تۇرغاندەك قىلغان بىلەن ئۇنىڭ يولى بىر، غولى بىر. شۇڭىمۇ بىز ئۇنىڭغا تولىمۇ قىزىقىمىز، يول ماڭغانسېرى بىر - بىرىگە تۇتىشىدۇ. دېمەك، ۋىسال پەيتىمىز يەنىلا ئالدىمىزدا. بىز كۆرۈشكەندە ئايرىلىپ تۇرغان ئاشۇ دۇنيا ئۆزئارا بىرلىشىدۇ. گەمەلىيەتتە، ئۇنىڭ ئىككى ئەمەس، بىر ئىكەنلىكىنى شۇ چاغدا ھېس قىلىشىمىز. بۇ ھەممە ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ ئورتاق تىلىكى.

سالام گۈزىلىم!

دېكابردىكى بەگمەت

قەيەردە تۇغۇلۇش شۇنچە مۇھىمۇ؟ ئالدىنقى ئەسىرنىڭ ئاتمىش تۆتىنچى يىلى ھەممە كىشىنىڭ يېشىغا يېڭى ياش قوشۇلۇش ئالدىدا تۇرغان ئاشۇ مىنۇتلاردا ئاددىي يېزىنىڭ مۇقەددەس ھاۋاسى دىمىغىغا ئۇرۇلغاندا، بوز تۇپراقنىڭ كىندىكىدىن ئېتىلىپ چىققان سۈزۈك سۇ ئانامنىڭ ئوغۇز سۈتى بىلەن ئاغزىغا تېمىتىلغاندا مەن بۇ سوئالنى ئون خىياللىمنىڭ بىرىگىمۇ ئېلىپ قويمىغان ئىدىم. ۋاقىت مېنى قوينىغا ئالدى. شۇندىن بۇيان مەن تۇغۇلغان بۇ قەدىمىي شەھەردە قانچە قېتىم قار ياغقانلىقىنى، قانچە قېتىم بوران چىققانلىقىنى ئاڭقىرىپ بولالمايمەن. تارىخنى بىلىپ، تېگى - تەكتىنى سۈرۈشتۈرگىدەك بولغان چاغلىرىمدا سەلتەنەت سۈرگەن بۇ شەھەر كىچىكلەپ ئاھالىسى شالاڭ جىمجىت سەھراغا ئايلىنىپ بوپتۇ. شەھەر دېمەك، تەرەققىيات دېمەك. سەھرا دېمەك، تارىخ دېمەك. ھەممە تارىخ سەھرادىن تېپىلىدۇ. يامغۇر يالىغان تاشلاردىن، بوران ئۇچۇرغان قۇملۇقلاردىن، بىر - بىرىگە ئۇرۇن بېرىشكەن كونا يوللاردىن، سۈيى قۇرۇغان يانتاقلىق، لوقاقلىق ئېقىنلاردىن، ئۈستى ئوچۇق خاڭلاردىن، كۆزى ئېتىلگەن بۇلاقلاردىن، يارىيار ھارۋىلارنىڭ چىرىپ تەمەچ بولۇپ

قالغان يالداملىرىدىن، كەسلەنچۈك ئۇۋىسىغا ئايلانغان ئەسكى تۇرالاردىن سەلتەنەتلىرىنى ئىزدەيدىم. ئىزدەش ماڭا تۈرلۈك قىسمەتلەرنى ئېلىپ كەلدى، مەن گاھىدا ئۈمىدسىزلەندىم، گاھىدا ئىلھاملاندىم. بوۋامنىڭ جەسۇرلۇق داستانلىرى، مومامنىڭ ھەققانىي رىۋايەتلىرى كىچىككىنە قەلبىمنىڭ ھەممىنى چوڭايتتى. قاچانلاردىدۇر «ئالىمدەك يۈرەك» كە «ئالەمچە سۆيگۈ» نىڭ سىغىدىغانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىدىم.

يۇلقۇندۇم، سەھرانىڭ ساپ ھاۋالىق سەھىرى ئوقۇۋاتقان كىتابلىرىغا سىڭىپ بارماقتا ئىدى. تۈن كېچىلەر ماڭا قۇتلۇق تىلەك تىلەش پۇرسىتىنى ئاتا قىلغان بولسا، يۈز قېتىم ئوقۇسا ياد بولۇش، مىڭ قېتىم ئوقۇسا مىخ بولۇش مىزانىم تاكى قوزا چۈشىنىڭ قارىسىنى ئالاتتى. تىرماشتىم، شام مەزگىلى نەقەدەر قورقۇنچلۇق - ھە! ئۇ يورۇقلۇقنى يۈتۈپ كەتسىلا يولۇم توسۇلۇپ قالاتتى. سەھرا دېگەن ئەنە شۇنداق، ئىستولىنىڭ غولىغا يۆلىنىپ كىتاب ئوقۇيدىغان شەھەردىن تامامەن پەرىقلىنىدۇ. ھازىرقى ياشلارغا بۇ ئۆتمۈشنىڭ ھېچقانداق مەنىسى يوقتەك بىلىنىشى مۇمكىن. ئۇلار قاراڭغۇلۇقنى ئاشىق - مەشۇقلارنىڭ ۋەدىنامە ئوقۇيدىغان قۇتلۇق سورۇنى، دەپ ئەتىۋارلىشىدۇ. ئۇلار: «نەگىلا بارسا ئېلىپكىتىر چىراغلىرى ھىجىيىپلا تۇرغان، قاراڭغۇلۇقتەك تەمكىن جايىنى تاپماق تەس» دېيىشىدۇ. ئۇلار كىتابلىرىنى تاش ئورۇندۇقلارنىڭ ئۈستىدىكى چاڭ - توزانلاردىن «مۇداپىئە» كۆرۈشنىڭ قالقىنىنى قىلىشقان چاغلىرىدا «بىزنىڭ شەھەر بۇ ئەمەس» دېگۈم كېلىدۇ.